

Vi trenger IMF

Av visesentralbanksjef Jarle Bergo, Dagens Næringsliv 31. juli 2002.

Professor Kalle Moenes artikkel "Et fond fullt av feil" i DN 20-21 juli støtter den sterke kritikk av IMF som Joseph Stiglitz, Nobelprisvinner i økonomi i 2001 og tidligere sjefsøkonom i Verdensbanken, fremfører i boken "Globalization and its discontents". Stiglitz' bok er interessant og tankevekkende - og kontroversiell. De som ønsker en bredere vurdering av den kan finne dette hos Barry Eichengreen i Foreign Affairs, July/August 2002 og John Williamson, Institute for International Economics.

Kritikk er nyttig, men bør ta utgangspunkt i de oppgavene IMF har. IMF er ikke en utviklingsinstitusjon, i motsetning til Verdensbanken. IMF skal fremme samarbeidet om internasjonale valutaspørsmål, arbeide for stabile valutaforhold, medvirke til å fremme internasjonal handel, stimulere til effektiv utnyttning av ressurser og arbeide for stabil vekst internasjonalt.

IMF rapporter regelmessig om økonomisk utvikling i medlemslandene og gir anbefalinger om økonomisk politikk. De fleste medlemsland samtykker i at rapportene offentliggjøres. Den som leser rapportene vil se at IMF's analyser og rådgivning langt fra har noen "one-size-fits-all"-tilnærming. Globale økonomiske utviklingstrekk analyseres i publikasjonene World Economic Outlook og Global Financial Stability Report. Publikasjonene bærer ikke preg av å være skrevet av "tredjerangs økonomer", som Stiglitz ved et høve karakteriserte IMF's stab som.

IMF kan yte lån til medlemsland med betalingsproblemer, men IMF's finansielle ressurser består av valutareserver fra medlemslandene, ikke bistandsmidler. Lånene er kortsiktige og renten er lavere enn markedrenten. Den sikkerhet de andre medlemslandene har for at deres valutareserver ikke skal gå tapt ligger i at landet forplikter seg til å gjennomføre økonomisk-politiske tiltak som gir håp om at landet arbeider seg ut av krisen og gjenvinner tillit i finansmarkedene.

Korrigerende av betalingsbalanseproblemer vil oftest innebære behov for innstrammings tiltak. Vi er ikke kjent med vellykkede eksempler på land som har søkt å underskuddsbudsjettere og inflatere seg ut av slike problemer, selv om det kan synes som Stiglitz mener dette er veien de bør forsøke. IMF legger større vekt enn tidligere på sosiale forhold ved utarbeiding av programmene. Bekjempelse av korrupsjon, samt å utvikle regelverk og institusjoner som trengs for en godt fungerende økonomi, tillegges også større betydning enn tidligere. Det er likevel ofte omstridt når IMF stiller slike krav, også fordi de kan utfordre etablerte maktstrukturer i landet.

IMF er blitt kritisert for håndteringen av Asia-krisen. Den kom overraskende, bortsett fra for Thailand, og hadde meget store dimensjoner. I slike situasjoner blir ikke alt gjort så godt som ønskelig. Det er også erkjent av IMF. Men kursen ble raskt lagt om da dette ble klart. Det er imidlertid neppe grunnlag for å si at sammenlignbare land uten IMF-program klarte seg bedre enn land med IMF-program i Asia-krisen. Mens Stiglitz og mange globaliseringsmotstandere har kritisert IMF for å være for streng i sin utlånspolitikk, har bekymringen hos andre vært at lånene har vært for store og hyppige. Det er vanskelige avveininger IMF må gjøre, men i en krise må avveininger gjøres og beslutninger tas.

I forhold til de fattigste utviklingslandene yter IMF særlig subsidierte lån, finansiert ved bidrag fra de enkelte medlemslandene. Det nære samarbeidet med Verdensbanken på dette området har endret seg mye de siste årene, med sterkere fokus på fattigdomsreduksjon, nasjonalt eierskap og samordnet bistand.

De fattige landene må selv utforme utviklingsstrategiene (PRSPs - Poverty Reduction Strategy Papers) som skal danne grunnlag for all bistand til landet enten den kommer fra IMF, Verdensbanken, FN eller bilaterale samarbeidspartnere. IMF erkjenner at det er avgjørende at utviklingslandene "eier" sin egen utviklingsstrategi dersom de skal lykkes. Videre legger man økende vekt på systematiske vurderinger av de makroøkonomiske reformenes effekt på sosiale forhold og fattigdom. IMF er sentral i gjeldsletteinitiativet for de fattigste land (HIPC - Heavily Indebted Poor Countries). Initiativet vil totalt kunne gi rundt USD 55 milliarder i gjeldslette. HIPC-landene vil derfor kunne bruke mer på sosiale investeringer enn på gjeldsbetjening. HIPC-initiativet og PRSP-prosessen har bidratt til at de fattigste landene gradvis øker sine utgifter til helse og utdanning. Endringene er i betydelig grad resultatet av innspill fra forskjellige hold: fra utviklingslandene selv, akademia, NGOs og industrilandene, herunder de nordiske. Det er derfor feil å si at IMF ikke lærer, er immun mot kritikk og motarbeider den internasjonale kampen mot fattigdom. Det er likevel viktig at berettiget og konstruktiv kritikk fortsatt blir framsatt.

Betydningen av åpenhet har vært en av de viktigste lærdommene for IMF de senere årene, både når det gjelder egen institusjon og situasjonen i medlemslandene. IMF gjennomfører jevnlig vurderinger av egen politikk. Det er også etablert et eget uavhengig evalueringsorgan som skal vurdere erfaringene med låneprogrammene. Norske myndigheter legger også stor vekt på åpenhet i forholdet til IMF. IMF's analyser av norsk økonomi offentliggjøres. Det legges årlig fram en stortingsmelding der de viktige sakene på IMF's dagsorden omtales, sammen med synet som den nordisk-baltiske valgkretsen har på disse (se St.meld. nr. 6 (2001-2002)). Videre offentliggjøres de nordisk-baltiske representantenes innlegg ved de halvårlige møtene i IMF og Verdensbanken. Valgkretsens holdning til viktige spørsmål på IMF's dagsorden er således dokumentert og tilgjengelig.